

ТАҚЫРЫП 4. АҚША-НЕСИЕЛІК (МОНЕТАРЛЫҚ) САЯСАТ

Дәріс жоспары (2 сағат)

1 сағат

- 1. Ақша-несие саясатының мәні.
- 2. АНС мақсаттары мен құралдары.

- **Мақсаты:** Экономикалық саясаттың қалыптасуының теориялық негіздері туралы білімді қалыптастыру. Сонымен қатар, ақша-несие, салық-бюджет сияқты экономикалық саясаттың негізгі тетіктерінигеру арқылы, оларды дұрыс қолданудың жолдарын көрсете білу.

Негізгі түсініктер мен терминдер.

Акция; Ақша массасы; Банк; Вексель;
Инвестициялық банк; Ипотекалық банк;
Коммерциялық банк; Құнды қағаз;
Мультипликатор; Несие; Несиелік жүйе;
Облигация; Эмиссия; Эмиссиялық банк.

Ақша – ол қаржы активтердің
(қолма-қол ақшаны, банк
шоттарын және т.б.
есептегендегі) жүйесі.

Ақшаның ең белгілі
сипаттамасы – олардың
жоғары өтімділігі.

Ақшаның 4 негізгі функциялары бар

1. Есептеу бірлігі

Объективтік түрде ақша барлық басқа тауарлар құндылықтарының бірыңғай өлшем рөлін атқарады. Ақшаның пайда болуымен барлық тауарлар ақшалай білінуіне ие болды.

2. Айырбас құралы.

- Бартер экономикасында мәміле жасау үшін қажеттіліктері бірдей болу керек: мысалы, алма сататын адам оларды алмұртқа ауыстыра алады, егер алмаға мұқтаж адамды кездестірсе.

3.Құнды сақтау құралы.

Адамдар өз байлықтарын әртүрлі активтер түрінде сақтайды, ақша – осындай активтердің бірі болып саналады.

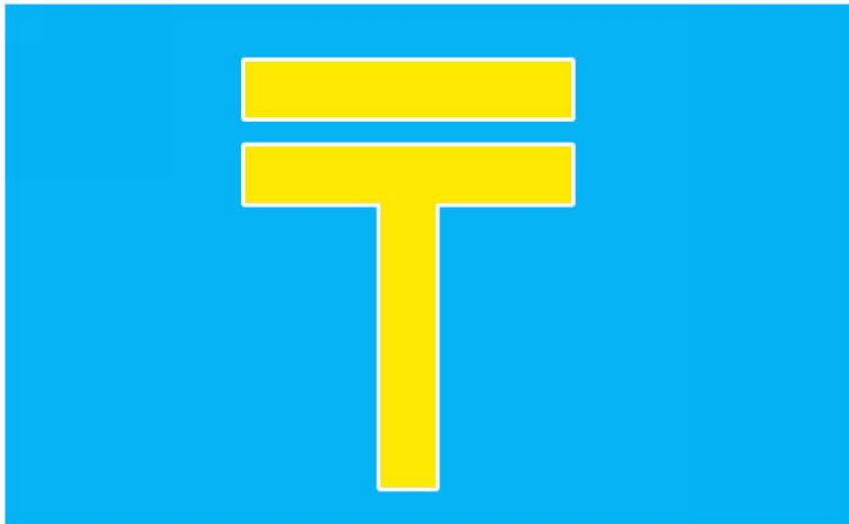

4.Төлем құралы.

Міндеттемелер мен қарыздар шамасы ақшалай түрде белгіленуі мүмкін, сондықтан ақша төлем құралы болып келеді.

- **Ақша массасы** – ол экономикада тауарлар мен қызметтердің айналымын қамтамасыз ететін қолма-қол ақша мен аударым арқылы жасалатын сатып алу және төлем құралдарының жиынтығы.

14,392 трлн тенге

- **Қаржы** – нарықтық қатынастардың құрамды бөлігі және мемлекеттік саясатты жүзеге асырудың құралы.

- **Нарықтық қатынастар жайғдайында қаржы негізінде төрт қызметті атқарады:**

1

• бөлу

2

• реттеу

3

• ынталандыру қызметі

4

• бақылау қызметі

- **Несие** — бұл пайыз төлеу және қайтару шартында уақытша пайдалануға (қарызға) берілетін ссудалық капитал қозғалысы.

Несие экономикалық теория категория ретінде мына қызметтерді атқарады:

1

- қайта бөлу-кез келген елдің ұлттық эк/ң толық жұмыс жасауына үлес қосады

2

- айналыс шығындарын үнемдеу

3

- айналыстағы нақты ақшалардың орнын уақытша алмастыру

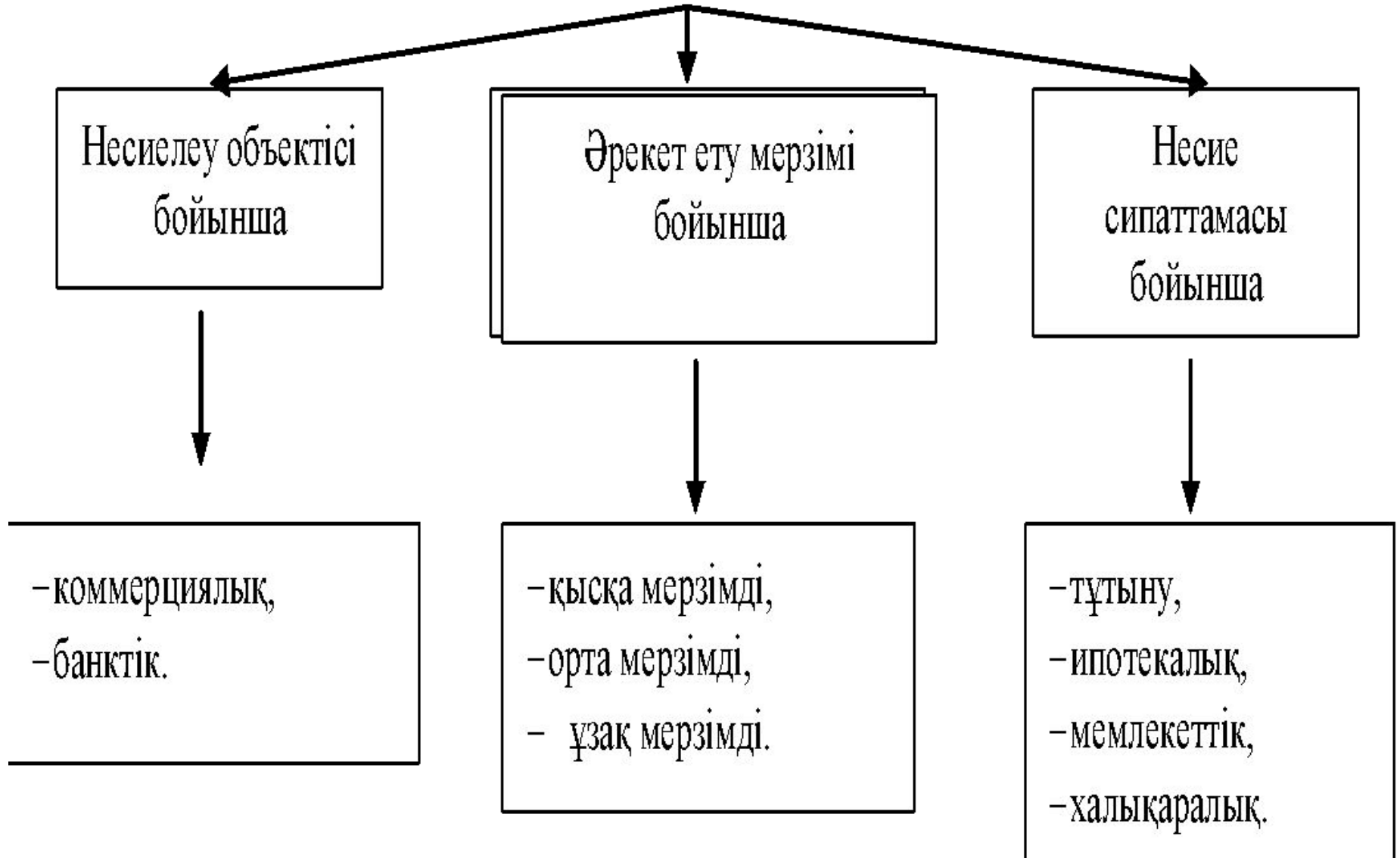
4

- капиталдың шоғырлануын жеделдету

5

- ғылыми-техникалық прогресті жеделдету

Несиенің түрлері

- **Ақша-несие саясаты** – бұл айналыстағы ақша жиынын, несие көлемін реттеу мақсатында мемлекеттің ақша-несие саласында қолданатын өзара байланысты шаралар жиынтығы.

Ақша-несие саясатының мәні.

- **1. Ақша-несие саясаты** салық, инвестициялық, құрылымдық және т.б. сияқты кез келген дамыған қоғамның экономикалық саясатының бір бөлімі.

- **2. Ақша-несие саясаты** - бұл айналыстағы ақша массасын, несие көлемін, сыйақы (мүдделендіру) мөлшермесін өзгертуге жалпы банк жүйесінің қызметін реттеуге бағытталған шара.

• Ақша-несие саясатын мақсаты

1

• ЭКОНОМИКАНЫҢ ӨСУ

2

• ТОЛЫҚ ЖҰМЫС БАСТЫЛЫҚ

3

• БАҒАНЫ ТҰРАҚТАНДЫРУ

4

• ТӨЛЕМ БАЛАНСЫН ТҰРАҚТАНДЫРУ

• Ақша-несие саясатын құралдары:

1

- несие берудің лимиті, пайыз мөлшерлемесін тікелей реттеу

2

- міндетті резервтер нормасының өзгеруі

3

- есептеу мөлшерлемесінің өзгерісі

4

- ашық нарықтағы операциялар

- **Банк жүйесі** – банк операцияларының бірыңғай ұлттық немесе халықаралық жүйесіне біріктірілген банкілердің жиынтығы, яғни бір-бірімен және сыртқы ортамен тығыз байланыстағы банкілердің жиынтығы.

- Қазақстан Республикасындағы банктер және
банк қызметі туралы
ҚР 1995 ж. 31 тамыздағы № 2444 Заңы